

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Історичний факультет

Кафедра історії України

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 032 Історія та археологія

Освітньо-професійна програма: Історія

Умань – 2023

Розробники програми:

Тациєнко Наталія Леонідівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Біляєва Світлана Олександрівна, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії та методик навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Фицик Лариса Анатоліївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методик навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Джагунова Олена Ігорівна, кандидат історичних наук, викладач кафедри історії України Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Чабанюк Владислав Васильович, директор Державного історико-культурного заповідника «Трипільська культура» (Легедзине).

Івахнюк Михайло Миколайович, здобувач бакалаврського рівня вищої освіти історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наскрізна програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри історії України (протокол № 16 від «10» травня 2023 року).

Завідувач кафедри історії України Тетяна КУЗНЕЦЬ

Наскрізна програма обговорена та рекомендована до затвердження на засіданні науково-методичної комісії історичного факультету (протокол № 7 від «29» травня 2023 року).

Голова науково-методичної комісії

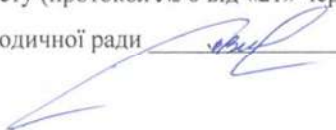
історичного факультету

Олена ДЖАГУНОВА

Наскрізна програма практики затверджена на засіданні навчально-методичної ради університету (протокол № 6 від «21» червня 2023 року).

Голова навчально-методичної ради

Валентина РОЗГОН

Розробники програми:

Тацієнко Наталія Леонідівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Біляєва Світлана Олександрівна, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії та методик навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Фицик Лариса Анатоліївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методик навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Джагунова Олена Ігорівна, кандидат історичних наук, викладач кафедри історії України Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Чабанюк Владислав Васильович, директор Державного історико-культурного заповідника «Трипільська культура» (Легедзине).

Івахнюк Михайло Миколайович, здобувач бакалаврського рівня вищої освіти історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Наскрізна програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри історії України (протокол № від «» 2023 року).

Завідувач кафедри історії України _____ Тетяна КУЗНЕЦЬ

Наскрізна програма обговорена та рекомендована до затвердження на засіданні науково-методичної комісії історичного факультету (протокол № від «» червня 2023 року).

Голова науково-методичної комісії

історичного факультету _____ Олена ДЖАГУНОВА

Наскрізна програма практики затверджена на засіданні навчально-методичної ради університету (протокол № від «22» червня 2023 року).

Голова навчально-методичної ради _____ Валентина РОЗГОН

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1 Місце практики в професійній підготовці здобувача вищої освіти

Наскрізна програма практики є основним навчально-методичним документом, що забезпечує комплексний підхід до організації практичної підготовки, системність, безперервність та послідовність змісту і завдань навчальних і виробничих практик спеціальності 032 Історія та археологія ОПІ Історія. Майбутній фахівець, який навчається на ОПІ Історія має володіти навиками дослідницької діяльності, вміти вирізняти, систематизувати давні пам'ятки різних категорій, працювати з колекційними та фондovими збірками музеїв, знати основи зберігання, консервації та реставрації музейних колекцій, розуміти особливості організації архівної справи, досліджувати та зберігати пам'ятки традиційної матеріальної та духовної культури краю, мати навички роботи з топографічним, картографічним матеріалом, досвід організації та проведення екскурсій, туристично-краєзнавчої роботи. Навчальні та виробничі практики є невід'ємною частиною навчального процесу на історичному факультеті, необхідною передумовою підготовки фахівців з ОПІ Історія.

Наскрізна програма практики розроблена на основі «Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини», «Положення про організацію практик в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денної та заочної форми навчання)», а також у відповідності до освітньо-професійної програми зі спеціальності 032 Історія та археологія, затвердженої вченою радою УДПУ імені Павла Тичини. Вона розроблена у відповідності до навчального плану та робочих програм курсів спеціальності 032 Історія та археологія. Їх зміст полягає у закріпленні студентами знань, умінь і навичок, отриманих на лекційних, практичних і лабораторних заняттях, оволодінні новими методами пізнання історичних процесів і явищ, опануванні методик краєзнавчо-туристичної роботи. Вони сприяють посиленню взаємозв'язку між Університетом і стейкхолдерами, забезпечують інтеграцію фундаментальної та фахової підготовки на основі компетентнісного та студентоцентрованого підходів у навчанні.

1.2. Мета практичної підготовки

Метою практичної підготовки є закріплення у здобувачів вищої освіти освітнього ступеню «бакалавр» набутих теоретичних знань, формуванню фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професії в оптимально наближених до роботи за фахом умовах.

Оскільки практика є складним і багатоаспектним видом навчальної діяльності здобувачів вищої освіти її мета вирізняється у залежності від виду практичної діяльності. Метою навчальних практик, які відбуваються впродовж перших трьох років навчання, є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання первинних професійних умінь і навичок, що формуються на основі узагальнення комплексу освітніх компонентів ОПІ.

Метою виробничої практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації діяльності в сфері історичних та краєзнавчих досліджень.

Об'єднувальним чинником є функції практик, а саме: адаптаційна, освітня, розвивальна, проєктивна, комунікативна, соціальна, соціалізаційна, які в комплексі сприяють професійному становленню здобувачів вищої освіти – майбутніх бакалаврів історії та археології.

1.3. Завдання практичної підготовки

1. Формування у здобувачів вищої освіти на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань професійних умінь і навичок, потрібних для прийняття самостійних рішень під час виконання завдань в умовах реального освітнього чи виробничого процесу.
2. Оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами та формами організації праці в галузі їх майбутньої професії.
3. Формування потреби навчатися, осмислювати інновації, нові практики та контексти, систематично поновлювати свої знання, уміння творчо їх використовувати в практичній діяльності.
4. Формування комунікативних умінь на різних рівнях співпраці, уміння взаємодіяти на основі етичних міркувань, толерантності.
5. Реалізація індивідуальної траєкторії навчання, формування індивідуального досвіду практичної діяльності необхідного для майбутньої професії.

Завдання і зміст практики можуть змінюватися у разі настання обставин, які унеможливають проходження практики на визначених базах чи у визначеному обсязі. За таких умов, відповідно до наказу ректора, рішення вченої ради факультету практика проходить дистанційно. Практика відбувається шляхом взаємодії між суб'єктами практики за допомогою аудіо -, відео конференції або інших електронних освітніх ресурсів з метою дистанційного виконання завдань програм практики та контроль за їх дотриманням через мережу Інтернет.

1.4. Компетентності здобувача вищої освіти

Система практик сприяє формування у студентів історичного факультету необхідних умінь й навичок, фахових здібностей, особистісно-індивідуального стилю поведінки та діяльності, необхідних для майбутньої професії в оптимально наближених до роботи за фахом умовах.

Практична підготовка студентів організовується на принципах: неперервності, змістового взаємозв'язку між усіма видами практик, демократичності, відкритості, поступового ускладнення завдань, синтетичності, одночасного виконання різноманітних професійних функцій, цілісності і системності, співробітництва на різних рівнях комунікації, поповнення соціального капіталу. Навчальні та виробничі практики формують низку загальних та фахових компетентностей, а саме:

Навчальна археологічна практика

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

ФК 8. Здатність використовувати науковий інструментарій для теоретичних та експериментальних досліджень у навчальній, практичній і професійній діяльності.

ФК 10. Здатність орієнтуватися у науковій періодизації історії; використовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу.

ФК 11. Здатність до самостійної роботи, здатність застосовувати накопичені теоретичні знання у професійній діяльності.

ФК 14. Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах.

ФК 15. Здатність застосовувати у професійній діяльності особистісні якості, а саме: комунікативність, відповідальність, рефлексивність, емпатійність, здатність до самоаналізу і самоуправління, фахового зростання).

Навчальна музейна практика

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

ФК 8. Здатність використовувати науковий інструментарій для теоретичних та експериментальних досліджень у навчальній, практичній і професійній діяльності.

ФК 10. Здатність орієнтуватися у науковій періодизації історії; використовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу.

ФК 11. Здатність до самостійної роботи, здатність застосовувати накопичені теоретичні знання у професійній діяльності.

ФК 12. Здатність застосовувати сучасні методики й освітні технології для забезпечення ефективної діяльності в різних галузях історії та краєзнавчо-туристичній роботі.

ФК 14. Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах.

ФК 15. Здатність застосовувати у професійній діяльності особистісні якості, а саме: комунікативність, відповідальність, рефлексивність, емпатійність, здатність до самоаналізу і самоуправління, фахового зростання).

Навчальна краєзнавча практика

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

ФК 8. Здатність використовувати науковий інструментарій для теоретичних та експериментальних досліджень у навчальній, практичній і професійній діяльності.

ФК 10. Здатність орієнтуватися у науковій періодизації історії; використовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу.

ФК 11. Здатність до самостійної роботи, здатність застосовувати накопичені теоретичні знання у професійній діяльності.

ФК 12. Здатність застосовувати сучасні методики й освітні технології для забезпечення ефективної діяльності в різних галузях історії та краєзнавчо-туристичній роботі.

ФК 14. Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах.

ФК 15. Здатність застосовувати у професійній діяльності особистісні якості, а саме: комунікативність, відповідальність, рефлексивність, емпатійність, здатність до самоаналізу і самоуправління, фахового зростання).

Навчальна архівна практика

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

ФК 8. Здатність використовувати науковий інструментарій для теоретичних та експериментальних досліджень у навчальній, практичній і професійній діяльності.

ФК 10. Здатність орієнтуватися у науковій періодизації історії; використовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу.

ФК 11. Здатність до самостійної роботи, здатність застосовувати накопичені теоретичні знання у професійній діяльності.

ФК 14. Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах.

ФК 15. Здатність застосовувати у професійній діяльності особистісні якості, а саме: комунікативність, відповідальність, рефлексивність, емпатійність, здатність до самоаналізу і самоуправління, фахового зростання).

Виробнича історична практика

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

ФК 7. Здатність орієнтуватися в історичному просторі, визначати та застосовувати теоретичні поняття, положення, концепції для аналізу й пояснення історичних фактів, явищ, процесів.

ФК 8. Здатність використовувати науковий інструментарій для теоретичних та експериментальних досліджень у навчальній, практичній і професійній діяльності.

ФК 10. Здатність орієнтуватися у науковій періодизації історії; використовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу.

ФК 11. Здатність до самостійної роботи, здатність застосовувати накопичені теоретичні знання у професійній діяльності.

ФК 14. Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах.

ФК 15. Здатність застосовувати у професійній діяльності особистісні якості, а саме: комунікативність, відповідальність, рефлексивність, емпатійність, здатність до самоаналізу і самоуправління, фахового зростання).

II. ВИДИ ТА ТЕРМІНИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК

Відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 032 Історія та археологія освітньо-професійної програми Історія на історичному факультеті проводяться такі види практик: навчальні (археологічна, музейна, краєзнавча, архівна), виробнича (історична).

Навчальна археологічна практика (3/90) проводиться на I курсі у другому семестрі впродовж 2 тижнів.

Навчальна музейна практика (3/90) проводиться на II курсі у четвертому семестрі впродовж 2 тижнів.

Навчальна краєзнавча практика (3/90) проводиться на III курсі у п'ятому семестрі впродовж 2 тижнів.

Навчальна архівна практика (3/90) проводиться на III курсі у шостому семестрі впродовж 2 тижнів.

Виробнича історична практика (12/360) проходиться у 7 та 8 семестрах впродовж восьми тижнів.

III. БАЗИ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Практика студентів, які навчаються на ОПП Історія проводиться на базах, які відповідають специфіці практик. Вибір установи, підприємства або організації для проходження практики здійснюється з урахуванням можливості організувати робоче місце практиканта і забезпечити кваліфіковане керівництво практикою з боку спеціалістів з досвідом практичної роботи, а також із врахуванням науково-дослідницьких інтересів студентів.

Місце проходження практики визначається кафедрами історичного факультету разом з відповідним підрозділом Університету з урахуванням двохсторонніх угод між Університетом та базами практик. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно (за дозволом кафедри) підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для розподілу.

Бази практик:

Археологічна практика – Науково-дослідний Інститут археологічних культур Буго-Дніпровського межиріччя; науково-дослідна лабораторія «Археологія Уманщини імені В. Круца» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини; Інститут археології НАН України; Державний історико-культурний заповідник «Трипільська культура».

Музейна практика – Уманський краєзнавчий музей; Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Архівна практика – архівний відділ Уманської райдержадміністрації; архівні відділи територіальних громад (за місцем проживання), архів УДПУ імені Павла Тичини.

Краєзнавчо-туристична практика – Державний історико-культурний заповідник «Трипільська культура», Державний історико-архітектурний заповідник «Стара Умань», Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України.

Виробнича історична практика – науково-дослідні лабораторії «Археологія Уманщини імені В. Круця», «Історичне краєзнавство Уманщини», навчально-методична лабораторія «Відродження нації імені Б. Чорномаза» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Уманський краєзнавчий музей, краєзнавчі та історичні музеї (за місцем проживання), Державний історико-архітектурний заповідник «Стара Умань».

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Відповідальність за організацію, проведення і контроль навчальних та виробничих практик для студентів, що навчаються на ОПІ Історія покладається на декана історичного факультету. Навчально-методичне керівництво і виконання програм практик забезпечують кафедра історії України та кафедра всесвітньої історії та методик навчання.

Загальну організацію практик та контроль за їх проведенням на факультеті здійснює відповідальний за практику, а безпосередній – керівники та методисти, визначені на кафедрах, що забезпечують педагогічний супровід.

Заходи, пов'язані з організацією практики, визначаються наказом ректора. Наказ ректора про проведення практики формує керівник практики від факультету не пізніше ніж за два тижні до її початку. У наказі визначаються місце і терміни проведення практики, склад студентських груп, відповідальний керівник за організацію практики. Згідно з наказом перед початком практики керівник практики проводить інструктаж з техніки безпеки зі студентами. Контроль за ходом практики покладається на декана факультету. До керівництва практикою здобувачів вищої освіти історичного факультету залучаються досвідчені викладачі кафедр, які мають відповідний досвід роботи. Організаційні питання практик, їх хід і підсумки сестиматично обговорюються на засіданнях кафедр, вченій раді історичного факультету, на зустрічах з гарантами ОПІ та стейкхолдерами.

V. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми. Документація з практики, визначена робочою програмою, здається практикантами на перевірку упродовж трьох днів після закінчення практики. Всі практиканти складають звіт з практики. Вимоги до звіту визначаються робочими програмами. Загальна і обов'язкова форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту, підписаного керівником практики, методистами та студентом. Письмовий звіт разом з іншими документами, визначеними робочою програмою практики, подається на перевірку керівнику практики. Вимоги та обсяг та компонентів звіту вказується в робочій програмі практики у відповідності до специфіки спеціальності. Обов'язковим

складником звітної документації є характеристика з бази практики, підписана керівником установи/організації.

Для захисту практики деканатом або завідувачем кафедри призначається комісія, до складу якої входять керівники практики від університету і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедр. Звіт з практики захищається студентом особисто в присутності комісії.

Термін засідання комісії із захисту практики встановлюється факультетським керівником практики і узгоджується з завідувачами кафедрами. Здобувачі вищої освіти, які працюють за фахом і місцем роботи, яке відповідає вимогам програми практик на захист представляють характеристику, звіт, свою робочу документацію із наступним її поверненням.

Загальна оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку за підписом групового керівника. Оцінка студента за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатом підсумкового контролю.

Студенти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час, при наявності відповідних довідок. Студент, який отримав незадовільну оцінку з практики, за рішенням деканату факультету може бути поданий на відрахування з університету. Підсумки кожного виду практики обговорюються на засіданнях відповідних кафедр, а загальні підсумки практики підводяться на вченій раді факультету. Документація з практики зберігаються на кафедрах впродовж навчального року з подальшим поверненням студенту, а звіт студента зберігається на фаховій кафедрі – 3 роки. Результати всіх практик оцінюються за 100 бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. ЗМІСТ ПРАКТИК ЗА ВИДАМИ

НАВЧАЛЬНА АРХЕОЛОГІЧНА ПРАКТИКА

Мета археологічної практики – закріпити теоретичні знання та когнітивні уміння з курсу «Археологія», формувати вміння наукового вивчення пам'яток різних категорій в польових умовах, формувати мотивацію студентів щодо збереження і охорони пам'яток археології.

Завдання практики:

- Закріпити комплекс теоретичних знань навчальних курсів «Археологія», «Археологія України», «Історія первісного суспільства» на практиці в ході археологічних розвідок і розкопок;
- Ознайомити з різними археологічними пам'ятками в природному географічному оточенні, набуття уміння визначати їх фаціальну належність (поселення, стоянка, курганний могильник та ін.);
- Ознайомити з особливостями залягання культурного шару, зі способами і методиками його вивчення, а також зі структурою різних археологічних об'єктів (ями, вогнища, житла та ін.);
- Навчитися розуміти стратиграфію розкопу;
- Формувати уміння визначати відносну хронологію археологічної пам'ятки;
- Навчитися методиці дослідження місць поховання і могил, визначення їх попереднього датування і культурної приналежності;
- Засвоїти правила первинної обробки отриманих матеріалів, складання польових описів, етикетування та шифрування матеріалів, засобам збереження і транспортування артефактів;
- Виробити навички складання планів пам'яток, що вивчаються, фіксації культурного шару та його об'єктів, опису процесу роботи (ведення щоденника) окремих об'єктів, поховань.

Зміст діяльності здобувачів вищої освіти практики

Програма проходження польової археологічної практики передбачає такі етапи:

- I. Підготовчий етап,
- II. Польовий етап;
- III. Звітний етап.
- IV. Підготовчим етапом є здобуття комплексу теоретичних знань з курсу «Археологія». Другий етап практики складається з трьох змістових модулів, а саме:

ЗМ 1. Методика проведення польових археологічних досліджень

1. Вибірка ґрунту та дослідження культурного шару.
2. Аналіз стратиграфії розкопу.
3. Виявлення та дослідження об'єктів.
4. Первинне визначення артефактів.
5. Оволодіння навичками проведення класифікації декількох видів знайдених під час роботи артефактів.

ЗМ 2. Камеральна обробка археологічного матеріалу

1. Очистка артефактів, виготовлених з різних матеріалів.
2. Шифрування та етикетування археологічного матеріалу.
3. Первинний опис предметів.
4. Підготовка артефактів до транспортування до місця стаціонарного зберігання.

5. Часткова реставрація керамічного посуду.
6. Робота з антропологічним та палеозоологічним матеріалом.

ЗМ 3. Оформлення польової документації

1. Опис проведених студентом-практикантом робіт на розкопі.
2. Характеристика культурного шару або заповнення досліджуваного археологічного об'єкта.
3. Креслення стратиграфії досліджуваного квадрата, розкопу тощо.
4. Опис місцезнаходження, перелік кількості та найменування знайдених артефактів відповідно до розкопів та квадратів та глибини культурних нашарувань.
5. Малюнки артефактів.

Останнім (третім) етапом є укладання звіту. В кінці практики студенти укладають письмовий звіт та подають його керівнику практики від кафедри.

Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

Після проходження практики студенти повинні написати звіт, в якому у загальній формі повинні: описати пам'ятку, на якій вони працювали або маршрут, якщо це була розвідувальна експедиція; описати ті методи, які вони використовували під час досліджень; викласти головні результати, що були отримані експедицією під час дослідження пам'ятки. До звіту додаються щоденники, план розкопу, польовий опис комплексу. Звіти перевіряються і затверджуються керівником практики, начальником експедиції і відповідальним за практику. Письмовий звіт повинен бути підписаний здобувачем вищої освіти, що проходив практику та керівником практики. Ще однією формою звіту є індивідуальний або колективний відгук про роботу здобувача вищої освіти від бази практики, який засвідчується керівником установи від бази практики. Після завершення практики, здачі зазначених документів та захисту, керівником практики підводяться підсумки та виставляється оцінка.

Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

Підсумкове оцінювання археологічної практики відбувається у формі диференційованого заліку. Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою. Максимальна оцінка, яку може набрати здобувач вищої освіти, дорівнює 100 балам.

Показниками для оцінювання є такі види роботи:

1. Польова робота (практичні навички на розкопі). (За виконання завдання загальна кількість балів – 50).
2. Камеральна обробка матеріалів. (За виконання завдання загальна кількість балів – 10).
3. Ведення щоденника. (За виконання завдання загальна кількість балів – 10).
4. Написання і оформлення звіту. (За виконання завдання загальна кількість балів – 20).
5. Захист звіту. (За виконання завдання загальна кількість балів – 10).

Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100%
B	Дуже добре	82 – 89%
C	Добре	75 – 81%
D	Задовільно	67 – 74%

E	Задовільно (достатньо)	60 – 66%
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59%
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34%

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою гаранта чи керівника практики.

69 – 74 балів – D («задовільно») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – E («задовільно») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

1 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

НАВЧАЛЬНА МУЗЕЙНА ПРАКТИКА

Метою практики є засвоєння здобувачами вищої освіти системи сучасних методів, форм організації у сфері музейної справи та набуття практичного досвіду у музейній діяльності.

Фахівець повинен досконало володіти своєю спеціальністю, мати широку наукову і практичну підготовку, мати організаторські здібності, бути здатним на практиці застосовувати принципи наукової організації праці, вміти працювати з людьми.

Реалізується поставлена мета шляхом групового та самостійного вивчення роботи бази практики і виконання кожним студентом в реальних умовах навчальних та виробничих завдань, що визначаються програмою.

Практика зі спеціальності 032 Історія та археологія має на меті сформувати у студентів історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини професійні практичні знання, вміння і навички, необхідні для роботи у середніх, середньо-спеціальних та вищих навчальних закладах, музеях, архівах, загальних відділах і відділах кадрів підприємств та організацій.

7.2. Завдання практики:

- актуалізація та закріплення на практиці теоретичних знань отриманих студентами при вивченні курсів з музеєзнавства та джерелознавства;
- практичне ознайомлення студентів-практикантів із системою функціонування музейних установ, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання фондів та експонатів;
- формування вміння роботи з музейними експонатами;
- формування у студентів загального уявлення про законодавство України в галузі музейної справи, про права та обов'язки користувача, навичок користування нормативними актами в роботі з документами і музейними фондами;
- знайомство студентів з системою науково-довідкового апарату музейних фондів: каталогами, путівниками і т.ін.;
- формування готовності до роботи в музейних установах, оволодіння уміннями та навичками з методики фондової, експозиційної та науково-просвітньої роботи;
- оволодіння навичками раціонального пошуку, відбору, аналітичної і синтетичної критики документів і матеріалів музеїв, методикою їх використання у науково-дослідній, навчально-виховній та ін. роботі за професійною спрямованістю;
- виховання у студентів дбайливого ставлення до музейних предметів, як до національного надбання;
- формування навичок індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи за фахом;
- оволодіння навичками підготовки та проведення екскурсій.

Зміст діяльності здобувачів вищої освіти практики

Основні форми роботи:

1. Спілкування з фахівцями музейної справ;

2. Практична робота з музейними матеріалами під наглядом фахівців за завданнями музею;
3. Самостійна робота студентів з пошуку, відбору, аналізу й інтерпретації інформаційних матеріалів;
4. Підготовка й захист практикантами звіту з обраних питань.

Перед початком музейної практики для студентів проводиться настановча конференція, на яку запрошуються представники бази практики. На конференції студентам роз'яснюється мета і завдання практики, її етапи і зміст. Керівник практики інформує щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп студентів, стан охорони праці і протипожежної охорони на базі практики і з інших питань організації та проведення практики.

Загальне керівництво практикою студентів здійснюється відповідальним за навчальну практику історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, на кафедрах – завідувачами кафедр та керівниками практики, яка є складовою погодинного навантаження викладачів.

Здобувачі вищої освіти знайомляться з установою, на базі якої проходить практика, її структурою, діяльністю відділів, фондовою, експозиційною та науково-дослідною роботою, історією виникнення музею, науковим комплектуванням фондів, основними етапами обліку музейних колекцій у фондосховищах, обліковою документацією, зберіганням музейних фондів, консервацією та реставрацією музейних колекцій.

Здобувач вищої освіти повинен:

На початковому (установчому) етапі:

- бути присутнім на установчій конференції;
- ознайомитися із метою, змістом та завданнями практики;
- взяти участь в розподіл учасників практики на дослідницькі групи;
- отримати індивідуальне завдання у керівника і узгодити з ним календарний план роботи на період проходження практики;
- ознайомитися з «Положенням про музейний фонд України», виданою «Інструкцією про облік та зберігання музейних цінностей музеїв», якою визначено порядок комплектування, обліку, зберігання й наукового опису пам'яток матеріальної і духовної культури.
- прослухати інструктаж з техніки безпеки.

На основному етапі (період проходження практики):

- якісно і повністю виконувати індивідуальне та колективні завдання;
- здійснювати науково-пошукову роботу відповідно до завдань практики;
- систематично доповідати керівнику практики про виконані завдання.

На завершальному (підсумковому) етапі:

- взяти участь у обговоренні результатів практики;
- своєчасно здати у встановлений термін звіт та виконати поставлені завдання.

Послідовне виконання змісту програм практики спрямована на накопичення практичного досвіду майбутніх фахівців. Контроль за роботою студентів під час практики здійснюється керівниками практики, завідувачами кафедр, які забезпечують проведення практики, заступником декана історичного факультету з навчальної роботи та заступником декана з організації практики на історичному факультеті, деканом історичного факультету.

По завершенню музейної практики студент повинен:

знати:

- правові і нормативні документи, що регламентують музейну діяльність;
- сучасні підходи до формування музейного фонду;
- основні форми і напрями роботи музеїв;
- основні структурні підрозділи музеїв;
- види та шляхи комплектування музейних фондів, умови їх зберігання;
- понятійно-термінологічний апарат;
- структуру, завдання та функції, порядок роботи визначеної бази практики;
- правила тимчасового та постійного зберігання документів, історичних матеріалів та експонатів;
- основні етапи проведення екскурсій та організації художніх виставок;
- правила користування фондами державної установи, яка визначена як база практики.

вміти:

- користуватись науково-довідковим апаратом музейних фондів: каталогами, путівниками і т.ін.;
- працювати з музейними експонатами;
- готувати та проводити екскурсію;
- будувати експозиційні плани музею;
- проводити опис експонатів;
- застосовувати новітні методи фондової та експозиційної роботи;
- навчитися застосовувати в практичній площині отримані теоретичні знання з курсу «Основ історичного музеєзнавства» та «Джерелознавства історії України»;
- залучати до активної популяризації матеріали музейних фондів серед населення в науково-дослідних, культурно-просвітницьких та інших цілях;
- отримати практичний досвід індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи за обраним фахом;
- проводити науково-дослідну, науково-методичну, музейну, виставкову, екскурсійну та культурно-просвітницьку роботу;
- забезпечувати вивчення, охорону, реставрацію і використання історико-культурної спадщини;
- здійснювати перевірку наявності документів та користуватися документами установи, визначеної як база практики.

Індивідуальні завдання. Студент-практикант виконує такі завдання:

1. Ознайомитися з онлайн-екскурсіями українськими музеями та описати найцікавіші нововведення, експозиції і методи популяризації (3 музеї на вибір).
2. Підготувати загальну довідку про музей (профіль, коротку історію, структуру, музейні експозиції тощо).
3. Провести опис 5 експонатів музею.
4. Підготувати та провести екскурсію.
5. Розробити алгоритм популяризації музейної установи та застосування нових методів фондової та експозиційної роботи.

Індивідуальні завдання під час практики покликані виробити у студентів навички й уміння для самостійного розв'язання виробничих, наукових та організаційних цілей. Виконання одного або декількох індивідуальних завдань дозволить активізувати діяльність студентів, розширити їх світогляд, підвищити

ініціативність і цілеспрямованість під час проходження практики.

Індивідуальні завдання повинні враховувати специфіку конкретної бази практики та музейних фондів в їх складі, з якими студенти безпосередньо працюють під час проходження практики. Більш конкретно характер і змістове наповнення індивідуальних завдань для кожного зі студентів керівник практики від факультету визначає перед початком практики, у погодженні з керівником від бази практики.

При визначенні конкретних завдань враховуються індивідуальні наукові зацікавлення студентів. Це дозволить останнім у подальшому використати матеріали, знання й навички, отримані під час виконання завдань, використати їх при написанні курсових і магістерських робіт, для підготовки доповідей на студентських конференціях.

Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

Основними видами звітної документації є виконані завдання, звіт студента про проходження практики та участь у підсумковій конференції. Критерії оцінювання роботи студентів під час проходження музейної практики визначені робочою програмою практики. Оцінювання відбувається у відповідності з кредитно-модульним оцінюванням якості навчання студентів. Підсумки практики підведені керівником практики на підставі оцінювання роботи студентів на базі практики, оформлення звітної документації та захисту звітів. Оголошення оцінок за проходження практики відбувається на підсумковій конференції. Результати практики обговорюються на засіданнях кафедр, науково-методичної та вченої ради історичного факультету.

Критерії оцінювання практики здобувачів вищої освіти

Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100
B	Дуже добре	82 – 89
C	Добре	75 – 81
D	Задовільно	68 – 74
E	Задовільно (достатньо)	60 – 67
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому

він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою гаранта чи керівника практики.

69 – 74 балів – D («задовільно») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – E («задовільно») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

1 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

НАВЧАЛЬНА АРХІВНА ПРАКТИКА

Мета архівної практики – забезпечити оволодіння студентами професійними навичками архівної роботи; ознайомити з передовим досвідом організаційнодослідницької роботи в архівній установі; опанувати вміння використання цього досвіду у професійній діяльності.

Завдання практики:

- закріплення й поглиблення отриманих теоретичних знань з курсів «Архівознавство», «Джерелознавство історії України», «Спеціальні історичні дисципліни»
- практичне ознайомлення з організацією архівних установ в Україні, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання архівних документів;
- оволодіння навичками раціонального пошуку, відбору, аналітичної і синтетичної критики архівних документів і матеріалів, методикою їх використання у науково-дослідній, навчально-виховній та іншій роботі за професійною спрямованістю;
- формування навичок індивідуальної та групової роботи, самоорганізації, прагнення до самоосвіти, систематичного набуття й поповнення знань, вмінь і навичок роботи за обраним фахом;

– залучення до активної популяризації матеріалів архівних фондів серед населення в соціально-правових, господарських, культурно-просвітницьких та інших цілях.

Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Зміст практики визначається програмою та враховує специфіку установи, в якій проходить практика. Здобувачі вищої освіти виконують такі види діяльності, а саме:

- ознайомлення з організацією архівних установ в Україні, напрямками та формами їх роботи щодо комплектування, обробки, систематизації, обліку, зберігання та використання архівних документів;
- здійснюється аналіз організаційно-функціональних особливостей бази практики;
- ознайомлення з роботою конкретних структурних підрозділів архіву;
- пошук, відбір, аналітична і синтетична критика архівних документів і матеріалів.

Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

На підсумковому етапі практики здобувачі вищої освіти укладають звіт у письмовій формі, в якому описуються види виконання робіт за етапами проходження практики. Обов'язковою формою звіту є відгук на здобувача вищої освіти від керівника бази практики. Крім того, надають зразки документів, з якими здобувач/ка вищої освіти ознайомився/лася впродовж проходження практики. Відгук від бази практики може бути індивідуальним (у випадку проходження практики за місцем проживання) або колективним – відгук на групу здобувачів вищої освіти від бази практики.

Критерії оцінювання результатів архівної практики враховують ступінь виконання студентами завдань та якість практичних вмінь, продемонстрованих під час архівної практики та їх відображення у звітній документації.

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100
B	Дуже добре	82 – 89
C	Добре	75 – 81
D	Задовільно	68 – 74
E	Задовільно (достатньо)	60 – 67
F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою гаранта чи керівника практики.

69 – 74 балів – D («задовільно») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – E («задовільно») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням

теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

1 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

НАВЧАЛЬНА КРАЄЗНАВЧА ПРАКТИКА

Метою краєзнавчої практики є вивчення туристичних ресурсів України в регіональному аспекті, формування наукового світогляду, розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у вирішенні практичних завдань, розвиток ініціативи, здатності застосовувати теоретичні знання у практичній роботі, розширення теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутніх фахівців.

Зміст діяльності здобувачів вищої освіти

Краєзнавча практика складається з трьох етапів:

– підготовчого, етапу досліджень туристичного потенціалу та туристичних ресурсів певної території та камеральної обробки одержаних результатів. Підготовча робота до краєзнавчо-туристичної практики передбачає опрацювання студентами літературних і картографічних матеріалів, ознайомлення їх із найважливішими методами туристичних досліджень, вивчення туристичного потенціалу, туристичних ресурсів та туристичних об'єктів певної території.

У ході практики студенти повинні чітко знати методику проведення туристичних досліджень, опрацювати рекомендовані літературні джерела, набути навичок опису та характеристики туристичних ресурсів визначеної місцевості. Перший етап практики. В рамках цього етапу студенти працюють з літературними джерелами загальнотуристичного, краєзнавчого, історичного, етнографічного, а також методичного характеру. Ознайомлюються з картографічними джерелами, вивчають методику туристичних досліджень, правила складання туристичних маршрутів та екскурсій.

В рамках другого етапу майбутні фахівці досліджують також соціально-економічні туристичні ресурси, під якими ми розуміємо культурні об'єкти, історичні, археологічні, архітектурні пам'ятники, предмети матеріальної культури (знаряддя праці, предмети побуту, вироби народних промислів, одяг, національну кухню); елементи духовної культури (образотворче мистецтво, фольклор, народні традиції, вірування тощо); твори монументального мистецтва, етнографічні особливості території. До цієї групи ресурсів відносять також музеї, виставки, театри й т.п.

Опис соціально-економічних об'єктів студенти виконують за такою схемою: 1. Назва об'єкту, його номер. - 2. Географічна прив'язка. - 3. Тип об'єкту (культурні об'єкти, історичні, археологічні, архітектурні пам'ятники, музеї тощо). - 4. Наукова, пізнавальна, естетична цінність об'єкту (стисле

обґрунтування). - 5. Стисла характеристика об'єкту. - 6. Стан об'єкту. - 7. Доступність для огляду. - 8. В яких видах туризму може використовуватися. - 9. Фотографії. - Ще одним завданням другого етапу практики є вивчення інфраструктурних ресурсів, під якими ми розуміємо, складові соціальної та виробничої інфраструктури, які можуть бути використані в організації туристичної діяльності. Вони охоплюють інфраструктуру краю і всі підприємства, задіяні в прийомі та обслуговуванні туристів. Туристична інфраструктура являє собою сукупність підприємств, що забезпечують екскурсійне обслуговування, транспортне обслуговування, послуги гостинності та допоміжні послуги. Знайомство з інфраструктурними об'єктами певної території здійснюється шляхом розроблення та проведення екскурсій.

Окремою складовою на даному етапі є розробка і проведення тематичної авторської екскурсії. Вона може бути запропонована як в межах краєзнавчотуристичного маршруту, так і окремо. Програма екскурсії є частиною звітної документації і включає: маршрут, технологічну карту, контрольний текст екскурсії, "портфель екскурсорода", картки (паспорти) екскурсійних об'єктів, бібліографічний список літератури.

Третій етап – камеральна обробка результатів практики. Підготовка до опису маршрутів проведених екскурсій. Опис туристичних ресурсів та туристичних об'єктів. Формулювання висновків, щодо розвитку різних видів туризму на території що вивчається. Оформлення відео та фотоматеріалів практики. Складання звіту.

Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику

Навчальна краєзнавча практика передбачає наступні форми звітності. Упродовж трьох днів після закінчення практики студент (група студентів) зобов'язаний подати керівнику групи звіт та виконане індивідуальне завдання, наприклад у вигляді надрукованого екскурсійного маршруту. Маршрут має бути складений на належному рівні, відповідати всім вимогам. Керівник практики перевіряє звіти та рівень оволодіння студентами теоретичним матеріалом та практичними навиками та виводить диференційовану оцінку.

Система оцінювання:

- індивідуальна робота – 60 балів;
- захист звіту з практики – 40 балів.

Критерії оцінювання. Форма контролю: диференційований залік. Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100
B	Дуже добре	82 – 89
C	Добре	75 – 81
D	Задовільно	68 – 74
E	Задовільно (достатньо)	60 – 67

F X	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час практики:

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою гаранта чи керівника практики.

69 – 74 балів – D («задовільно») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – E («задовільно») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35 – 59 балів – FX («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав

негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

1 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

ВИРОБНИЧА ІСТОРИЧНА ПРАКТИКА

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації праці в галузі історичних досліджень.

Завдання практики полягають у поглибленні та закріпленні теоретичних знань студентів з джерелознавства та документознавства, набутті практичних необхідних навичок з екскурсійної та дослідницької роботи, комплектування, описування, визначення цінності, зберігання та використання історичних матеріалів, для подальшої роботи за спеціальністю. Фахівець повинен досконало володіти своєю спеціальністю, мати широку наукову і практичну підготовку, мати організаторські здібності, бути здатним на практиці застосовувати принципи наукової організації праці, вміти працювати з людьми. Реалізується поставлена мета шляхом групового та самостійного вивчення роботи бази практики і виконання кожним студентом в реальних умовах навчальних та виробничих завдань, що визначаються програмою.

Зміст практики визначається базою практики, установою, що приймає здобувачів вищої освіти та відбувається у три етапи (початковому, основному, підсумковому).

На початковому (установчому) етапі:

- бути присутнім на установчій конференції;
- ознайомитися із метою, змістом та завданнями практики;
- отримати індивідуальне завдання у керівника і узгодити з ним календарний план роботи на період проходження практики;
- прослухати інструктаж з техніки безпеки.

На основному етапі (період проходження практики):

- якісно і повністю виконувати індивідуальне та колективні завдання;
- здійснювати науково-пошукову роботу відповідно до завдань практики;
- систематично доповідати керівнику практики про виконані завдання.

На завершальному (підсумковому) етапі:

- взяти участь у обговоренні результатів практики (участь у круглому столі);

– своєчасно здати у встановлений термін виконати поставлені завдання.

У результаті проходження історичної практики студент повинен знати:

- структуру, завдання та функції, порядок роботи визначеної бази практики;
- правила тимчасового та постійного зберігання документів та історичних матеріалів;

- основні етапи проведення екскурсій та організації художніх виставок;
- правила обліку документів, роботи з літературою;
- правила користування фондами державної установи, яка визначена як база практики.

У результаті проходження історичної практики студент повинен уміти:

- здійснювати пошуково-дослідницьку роботу;
- забезпечувати охорону та популяризацію пам'яток культурної спадщини, розташованих на території заповідника;
- проводити науково-дослідну, науково-методичну, музейну, виставкову, екскурсійну та культурно-просвітницьку роботу;
- забезпечувати вивчення, охорону, реставрацію і використання історико-культурної спадщини м. Умані і довкілля.
- здійснювати перевірку наявності документів та користуватися документами установи, визначеної як база практики.

Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику. Основним видом звітної документації студентів-практикантів були виконані завдання, звіт та участь у круглому столі, присвяченому закріпленню нових знань, умінь та навичок, здобутих під час проходження практики та обговоренню результатів практичної підготовки студентів. Студенти ділилися враженнями та розповідали про труднощі, що виникали в процесі проходження практики. Підсумки практики підведені керівниками практики на підставі оцінювання роботи студентів на базі практики.

Критерії оцінювання. Оцінка виставляється за 100 бальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою.

Шкала оцінювання

A	Відмінно	90 – 100
B	Дуже добре	82 – 89
C	Добре	75 – 81
D	Задовільно	68 – 74
E	Задовільно (достатньо)	60 – 67
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час історичної практики:

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження

практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою гаранта чи керівника практики.

69 – 74 балів – D («задовільно») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – E («задовільно») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень. **35 – 59 балів – FX («незадовільно»)**. Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

1 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

Гарант освітньої програми _____ Наталія ТАЦІЄНКО